

FIGURETES DE VIDRE AL CENTRE DE LECTURA DE REUS L'ANY 1956

Per **Xavier Amorós Solà**

(<https://www.centrelectura.cat/revistadigital/author/xavier-amoros-sola/>).

Data de publicació: 22/11/2014

Fullejo la programació del Teatre Fortuny i veig que pel 28 de novembre està programada la representació de *El zoo de vidre* de Tennessee Williams en versió catalana d'Emili Teixidor i sota la direcció de Josep Maria Pou. L'anunci em transporta gairebé seixanta anys enrera, concretament al 7 de juny de 1956, quan aquí a Reus, al Teatre Bartrina del Centre de Lectura es va representar amb caràcter d'estrena absoluta – ho deia al programa de mà – la primera versió en català de l'obra: *The Glass Menagerie* de Tennessee Williams, traduïda al català pel doctor Bonaventura Vallespinosa amb el títol *Figuretes de vidre*. El muntatge va anar a càrrec del Teatre de Cambra de la Secció de Literatura i Idiomes del Centre de Lectura, va ser dirigida pel mateix Vallespinosa i interpretada per Pilar Orta, Maria Bonet, Jaume Juan Magriñà i jo mateix. Els decorats els va realitzar Juli Garola. Va ser una única representació memorable per molts conceptes, algun dels quals es podria qualificar d'esperpèntic, fruit del temps, de l'època aquella que sovint he titllat d'estranya i sobre la que he escrit abastament.

L'estrena d'aquelles *Figuretes de vidre* va tenir més història de la que hauríem volgut. Historia petita i localitzada, encara que significativa i, a la mesura del nostre àmbit, molt important. El dia anterior tot era apunt, però faltava un detall decisiu: els permisos

governatius, els permisos de la censura (Ministeri d'Informació i Turisme) i els del Govern Civil o sigui els del Ministeri de Governació, no havien arribat. Fer la representació sense tenir-los comportava tota mena de penalitats per a l'entitat responsable: multes enormes, fins i tot la clausura. S'havien complert tots els requisits. Les instàncies s'havien enviat amb gran antelació. El text de la traducció havia estat presentat mesos abans. Hi havia silenci administratiu. No sabíem pas què els passava. L'obra, fins i tot des del punt de vista d'aquellsensors, podríem dir que era impecable.

Però no hi havíem pensat, tenia un defecte molt gros per a ells: era teatre contemporani, universalment conegut traduït al català, la llengua que s'havia de consumir – segons ells – a la vora del foc de les cases de pagès, si podien ser de muntanya, millor, i en les sales parroquials, fent els Pastorets. Quatre hores abans de la representació els permisos ho havien arribat. Ni tampoc la denegació. S'havien venut totes les localitats, amb llotges incloses, de la platea i el primer pis, tot cobert pels abonats d'aquell cicle de Teatre de Cambra i per altres que s'hi havia afegit a darrera hora.

El president del Centre de Lectura, Enric Agudé Parés, es va fer càrrec del problema. Sabia el que representava l'estrena d'aquella obra per al doctor Vallespinosa, per la Secció de Literatura i per als que hi havien col·laborat. Sabia també el rebombori que produiria la prohibició a un públic desitjós de veure l'estrena. El senyor Agudé se'n va anar, decidit, cap a Tarragona. Va anar a veure directament al governador, conegut seu per altra banda. El governador, finalment, el va voler complaure, jo diria que amb més por que goig, perquè en aquell regim, el floret de dirigents d'aquell regim, florets de tots els

nivells, es temien l'un a l'altre, ningú no es fiava de ningú. El governador va posar com a condició ineludible que la representació es fes a porta tancada, que quan tot el personal fos dins es tanquessin les portes del Centre i del Teatre Bartrina. I així la funció seria només una cosa interna, exclusivament per als socis de la casa i acompanyants, un acte estrictament social, de la cleda social, no públic. Calia que, després, la celebració d'aquest acte íntim no respirés per enlloc, que s'evites qualsevol comentari per la premsa i la ràdio, qualsevol crítica.

El senyor Agudé es va fer personalment responsable de l'acompliment de totes aquelles mesures. I així va funcionar tot, sense la més mínima transgressió. La funció estava anunciada a tres quarts d'onze. A les onze en punt es van tancar les portes de la sala i de la casa i així aquell acte, amb més de tres-centes persones a la sala, es transformà en un acte tolerat però il·legal, clandestí. Resultava una ironia curiosa i ben eloqüent, ens explicava una mica més la bestialitat d'aquell règim. El senyor Agudé va donar ordres als porters que no obrissin a cap ressagat, que no obrissin a ningú, si no era un cas de força major. I per fi, encara amb més nervis dels que ja eren previsibles, es va començar la representació.

Tom, el meu personatge, iniciava el relat des de el primer terme: "*Heus aquí que, com qualsevol il·lusionista...*" Se sentia una música potser nostàlgica que era el tema central de la banda sonora de la pel·lícula *Laura*. Tom evocava els seus records des d'una punta de l'escenari, sota la llum d'un focus, i els records s'escenificaven de seguida en un segon espai més a l'interior, totalment il·luminat. Jo anava veient una expressió de sorpresa a les

cares de la gent que tenia més a prop. Veia la senyora del notari Echevarria que estava en una llotja molt pròxima del primer pis que ens mirava amb els ulls enormement oberts. En aquella sala atapeïda – excepte a les altures – semblava que no respirés ningú. Era una obra distinta i, a la vegada, molt pròxima. Ho era molt de pròxima. Però el llenguatge viu del doctor Vallespinosa encara la hi feia més.

D'això fa quasi seixanta anys. Ara, l'anunci que l'obra dirigida pel magnífic actor i director Josep Maria Pou, amb traducció al català d'Emili Teixidor la podrem veure al teatre de la plaça Prim, m'ha fet retrocedir en el temps i la memòria i tornar ha explicar com anaven les coses en aquells anys grisos, pobres i silenciosos.

VI Sesión de Teatro de Cámara del Centro de Lectura

figuñetes
de vidne

Jueves, 7 de Junio,
a las 10'45 de la noche,
en el TEATRO BARTRINA

EL TEATRO DE CAMARA
del Centro de Lectura

PRESENTA

el estreno absoluto de la comedia en dos actos de

TENNESSEE WILLIAMS

FIGURETES DE VIDRE

(THE GLASS MENAGERIE)

en traducción catalana de B. Vallespinosa
autorizada por el autor.

Intérpretes por orden de actuación:

Tom	Xavier Amorós
Amanda	María Bonet
Laura	Pilar Orta
Jim	Jaime Juan Magrinyà

Decorado: Juli Garola.

Mobiliario: Mueblerías Reunidas.

Música de Charles Williams, Franz Grothe, Huppeld, Raksin y Mercer, y Dvorak, facilitada y grabada por gentileza de la Emisora Radio Reus en magnetofono cedido galantemente por la casa Radio Bamo.

Dirección: Bevessa.

Reus, 1956.